

mah
doli
suuk
sien
aika

Fackföreningsrörelsen och klimatförändringarna

Pia Björkbacka, sakkunnig internationella frågor vid SAK (= finska LO)

KNS temakonferens: "Klimatförändringar – vad kan fackförbunden göra?"
8.9.2020 Webinar

FN:s klimatpanel IPCC: Snabba förändringar måste ske i produktionen och konsumtionen

Snabba och radikala förändringar behövs i både produktion och konsumtion för att jordens uppvärmning ska stanna vid 1,5 grader

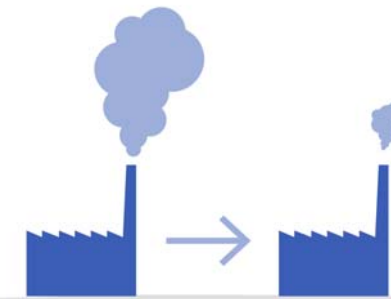
ENERGI

Energi förbrukas mindre och effektivare. Till år 2050 produceras energi till största delen av förnybara energikällor.

MARKENS NYTTJANDE

Koldioxidupptag är i fokus och koldioxid binds i marken. Matproduktionen stiger och vegetarisk mat ökar i matutbudet.

INDUSTRIN

Industrins utsläpp minskas med 70 – 90 % till år 2050 jämfört med år 2010.

Pohjautuu IPCC:n 1,5 asteen raportin tuloksiin. © Ilmatieteen laitos ja ympäristöministeriö, 2018. Ilmasto-opas.fi.

En tillfällig ökning av jordens medeltemperatur som överskrider 1,5 grader ger förändringar, varav några blir bestående

TILLFÄLLIGA SKADOR

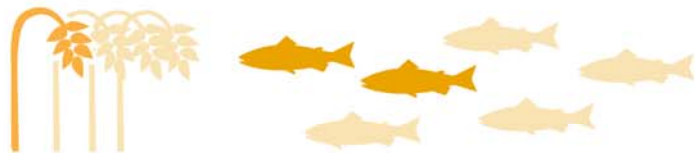
Extremväder ökar

Skador på grund av värme ökar

Jordbruk och fiske försvåras

BESTÅENDE SKADOR

Korallrev förstörs

Djur- och växtarter utrotas

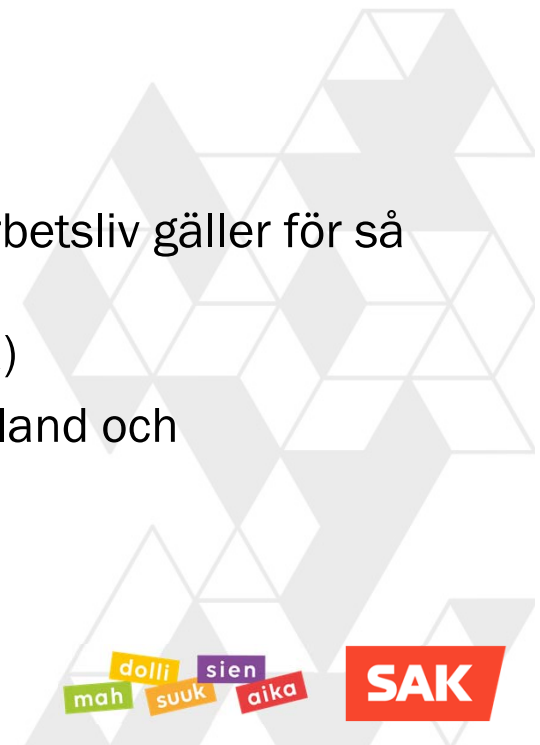

Glaciärer smälter, översvämningar ökar

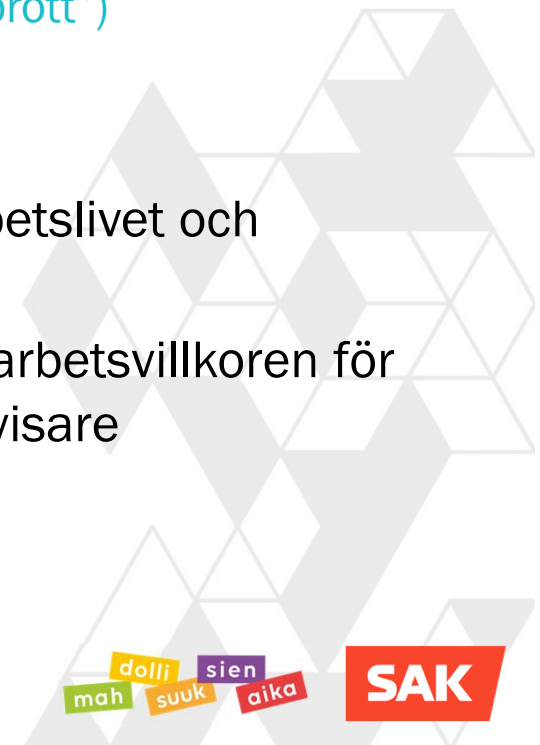
Projekt: Möjligheternas tid

- Fyraårigt projekt om Arbetslivets framtid (2016–2020)
- Projektets tre målsättningar:
 - 1) öka förståelsen för utmaningar som arbetsliv och fackföreningsrörelsen står inför
(= **öka medvetenheten**)
 - 2) finna lösningar till utmaningarna, så att ett gott arbetsliv gäller för så många som möjligt
(= **direktiv för verksamheten toimintaa suuntaava**)
 - 3) Utöva inflytande på arbetslivsdiskussionerna i Finland och medborgarnas åsikter om fackföreningsrörelsen
(= **sätta ljus på LO:s varumärke i arbetslivsfrågor**)

Möjligheternas tid - bakgrund

- I samhället ser vi tre starka krafter i förändringen, så kallade megatrender:
 - teknologisk utveckling i högre takt ("digitalt genombrott")
 - globalisering som binder samman hela världen
 - klimatförändringar och utarmning av naturresurser
- LO intresserar sig för hur förändringarna påverkar arbetslivet och arbetstagarnas vardag
- LO har som mål att framtidens arbete, vardagen och arbetsvillkoren för arbetstagarna utvecklas till att bli humanare och rättvisare

Klimatpolitikens påverkan på arbetslivet

- Panel med förtroendevalda om klimatförändringar och klimatåtgärder
- Medlemsundersökning 20–40-åringar i LO-förbundens medlemmar
- Medlemsförbundens bedömningar: undersökning av klimatåtgärdernas inverkan på arbete och arbetsliv
- Undersökning i olika Europeiska länder och i Kanada om implementering av rättvis omställning

dolji sien
mah suuk aika

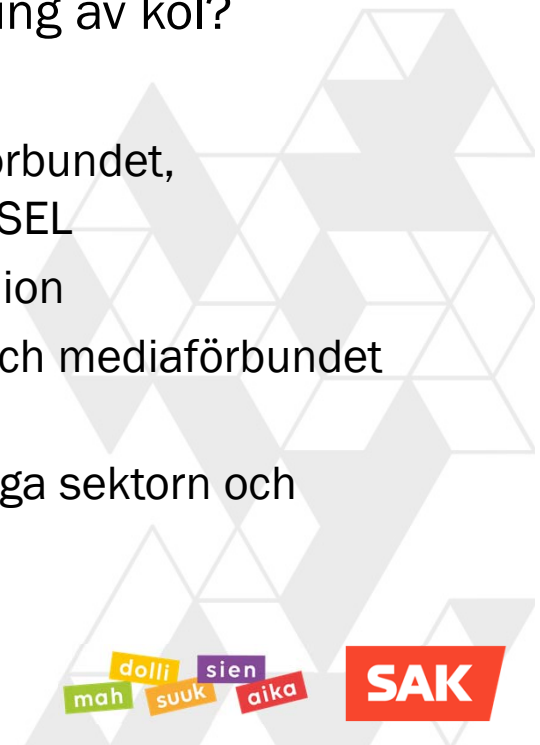
SAK

LO-förbundens bedömningar: Klimatåtgärdernas påverkan på arbetet och arbetstagarnas situation Intervjuundersökning

Intervjuer

- Hur påverkas arbetet och arbetstagarna av klimatåtgärderna?
- Hur föra in arbetstagarens röst i klimatpolitiken och hur garantera hållbar omställning till ett samhälle med låg användning av kol?
- 13 förbund intervjuades i oktober 2019
 - **Industrin:** Industriförbundet, Pappersförbundet, Elförbundet, Byggnadsförbundet, Livsmedelsanställdas förbund SEL
 - **Transport:** AKT, PAU, RAU, IAU, Sjöfartsanställdas union
 - **Privata tjänstesektorn:** Servicefacket PAM, Teater- och mediaförbundet Teme
 - **Offentliga tjänstesektorn:** Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL

Påverkan på sysselsättning

- Inom industrisektorn bedömer man en försiktig positiv påverkan.
 - Starkare sysselsättning i byggnadsbranschen
 - I övriga industrisektorn ökad sysselsättning, trots att jobben bedöms minska, antingen beroende på klimatåtgärder eller annan strukturförändring
- Transportsektorn ingen påverkan
- Privata tjänstesektorn konsumtion kan förändras från saker till tjänster
- Offentliga tjänstesektorn ingen påverkan, med undantag för stenkolskraftverkens arbetstagare

Påverkan på sysselsättning

- Oro inom vissa delar av **industri- och transportsektorn**: hur inverkar utsläppsminskningskraven på företagens konkurrensförmåga
 - Om konkurrenskraften minskar, sjunker sysselsättningen
- **Sektorer**, där det försvunnit jobb på grund av andra strukturförändringar och som inte på kort sikt inte ger nya jobb. Ökade krav på klimatåtgärder och investeringar ses som ett hot.
- **Sektorer**, som kan påverkas av klimatåtgärder. Här kan uppstå nya produkter och nya jobb, åtgärderna uppfattas som sysselsättningsmöjligheter.

Förändrade kompetenskrav

- Inom alla sektorer finns behov av små uppdateringar i kompetens, vilket kan göras vid sidan av jobbet
- Industrisektorn Här bedöms behov av att uppdatera kompetens i sin helhet samt omskolning
 - Innovationer för låga utsläpp innebär jobb som kräver hög kompetens
 - Även faktiska jobb kräver mer specialistkompetens

Fackförbundens roll i att minska klimatförändringarna

- Förbunden inom privat- och offentlig tjänstesektor har påbörjat en process för att utveckla förbundets egen klimatstrategi och klimatsyn.
- I många industri- och transportförbund har man samma syn på klimatpolitiken som arbetsgivarorganisationen

Arbetsstagarens deltagande i klimatpolitiken

- Ungefär hälften av de intervjuade tänkte, att förbunden ska upplysa medlemmarna hur klimatpolitiken kommer att påverka arbetet och arbetsplatserna.
- De förtroendevalda och skyddsombuden är en kanal för diskussion om frågor som rör klimat och rättvis omställning
- I genomförande av minskade utsläpp har man användning för arbetsstagarnas kompetens och erfarenhet
- Enligt en del svarande kan klimatåtgärder ingå i kollektivavtalen till exempel arbetsresor eller distansarbete.
- Tillägg för ekologiskt arbete hör till de lokala förhandlingarna och företagens ersättningsystem.

Hur ser klimatåtgärderna ut särskilt inom offentlig sektor?

- ”Klimatåtgärderna inom den offentliga tjänstesektorn har hittills i huvudsak sitt ursprung i offentlig styrning, men sektorn styrs även av några miljö- och klimatpolitiska åtgärder i lagstiftningen.
- De största klimatåtgärderna har syns i trafiken och i energisektorn. Till exempel har lagstiftningen om avfallshanteringen genomgripande förändrat kommunernas omhändertagande av avfall. Inom trafiksektorn har införts eldrivna fordon i viss lokaltrafik.
- Klimatåtgärderna börjar synas alltmer även inom den offentliga tjänstesektorn, i nya dimensioner av arbetsuppgifterna och i mindre handlingar, såsom minskning av matsvinn i måltidsverksamheten.”

Arbetstagarna i den offentliga sektorn medverkar i klimatåtgärder

- Arbetstagarens klimatmedvetenhet är en förutsättning för att kunna agera för klimatet, vilket kan ses exempelvis när man diskuterar med barnen på förskolan eller när man planerar matlistan
- Klimatåtgärders genomförande och deras effekt hänger ihop med arbetstagarens förståelse för arbetets relation till miljö- och klimatfrågor samt målet för arbetet.
- Inom många yrken har man redan i smått utvecklat miljö- och klimatvänligare arbetssätt och utvecklingen granskas fortlöpande. Till exempel:
 - ✓ Arbetsuppgifterna i kommunernas avfallshantering har redan förändrats mycket som en följd av lagstiftningen
 - ✓ Inom restaurang- och matverksamheten ingår oftare närproducerad och säsongsbetonad samt vegetarisk mat i utbudet
 - ✓ Inom städning och andra fastighetsunderhåll å andra sidan finns i städning begagnade kemikalier
 - ✓ I förskolepedagogiken finns teman om klimat och med barnen diskuteras till exempel matens ursprung och att minska matsvinn

Gemensamma slutsatser

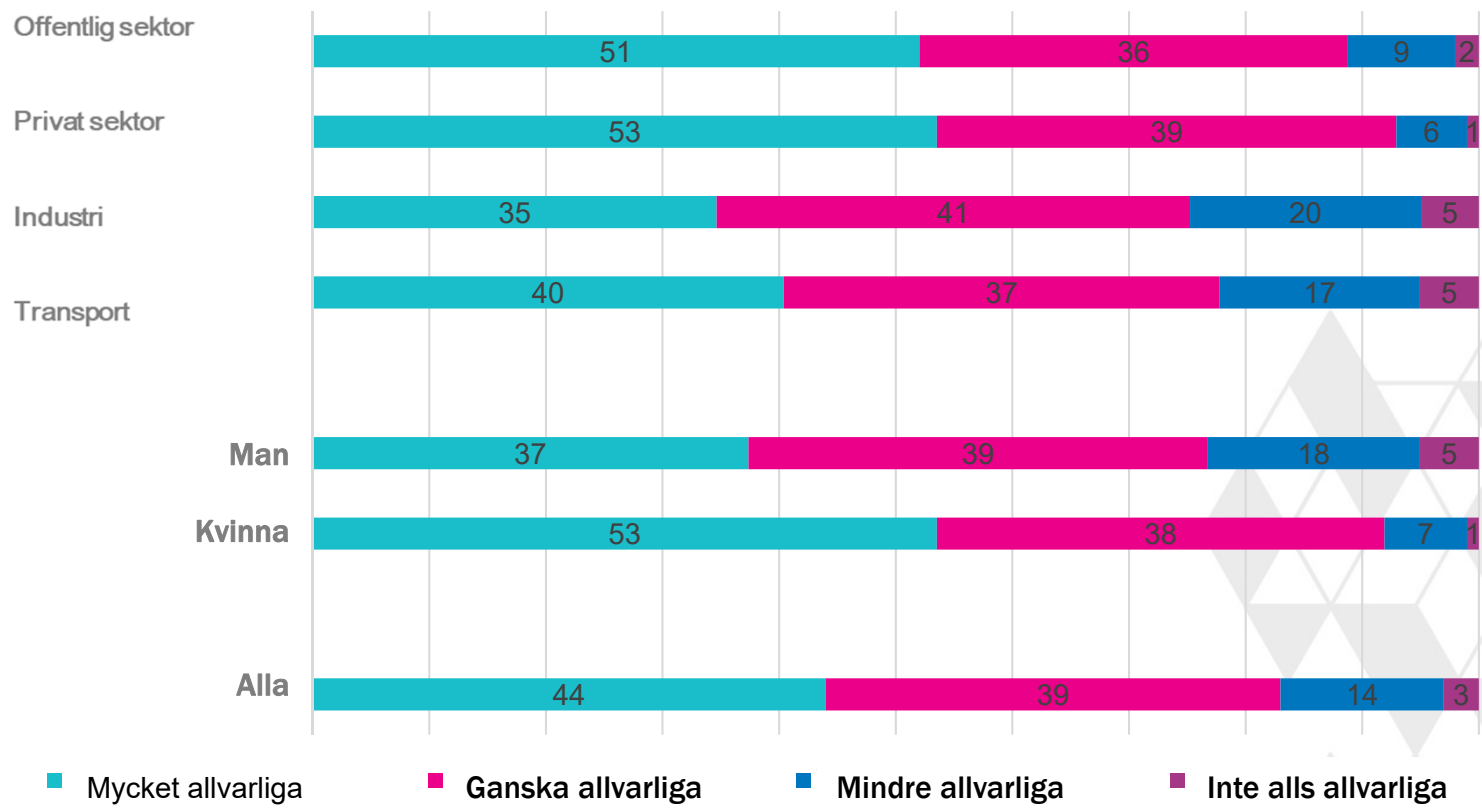
1. Sysselsättning och kompetensbehovens förändringar måste vara en del av klimatpolitiken
2. Det krävs investeringar i innovation och utbildning för att förverkliga positiva sysselsättningsmöjligheter
 - lärande på arbetsplatsen måste öka
 - yrkesutbildningar måste bli mer förändringsanpassade
 - ekonomiska möjligheter måste garanteras arbetstagare när de ska uppdatera sin kompetens
3. LO och förbunden måste medta arbetstagarnas synpunkter i sin klimatpolitik mycket mer
 - rättvis omställning

Syner på klimatförändringar

L0 medlemsundersökning 2019 åldersgruppen 20–40 år
Cirka = 1216

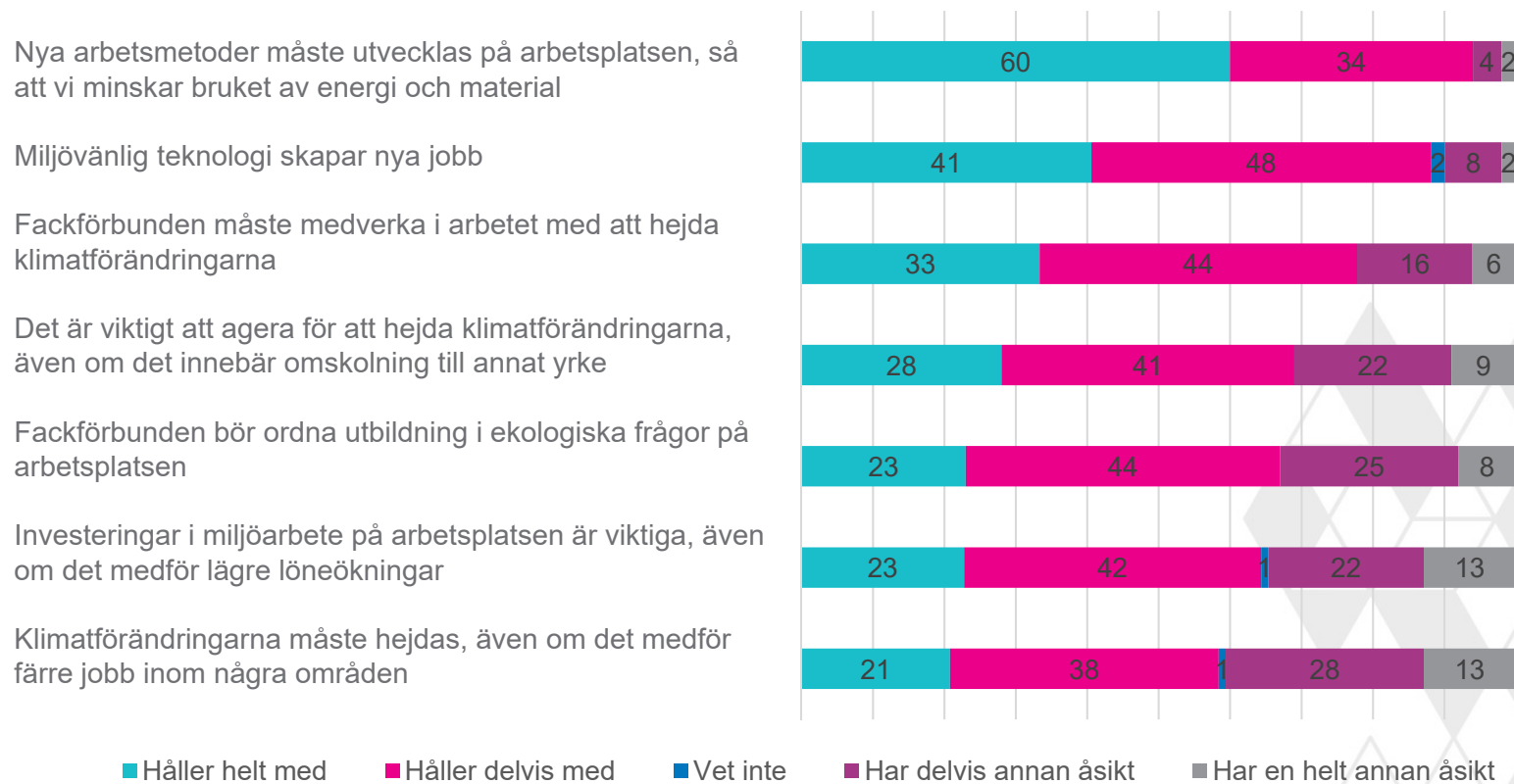
Hur allvarliga är klimatförändringarna? (%)

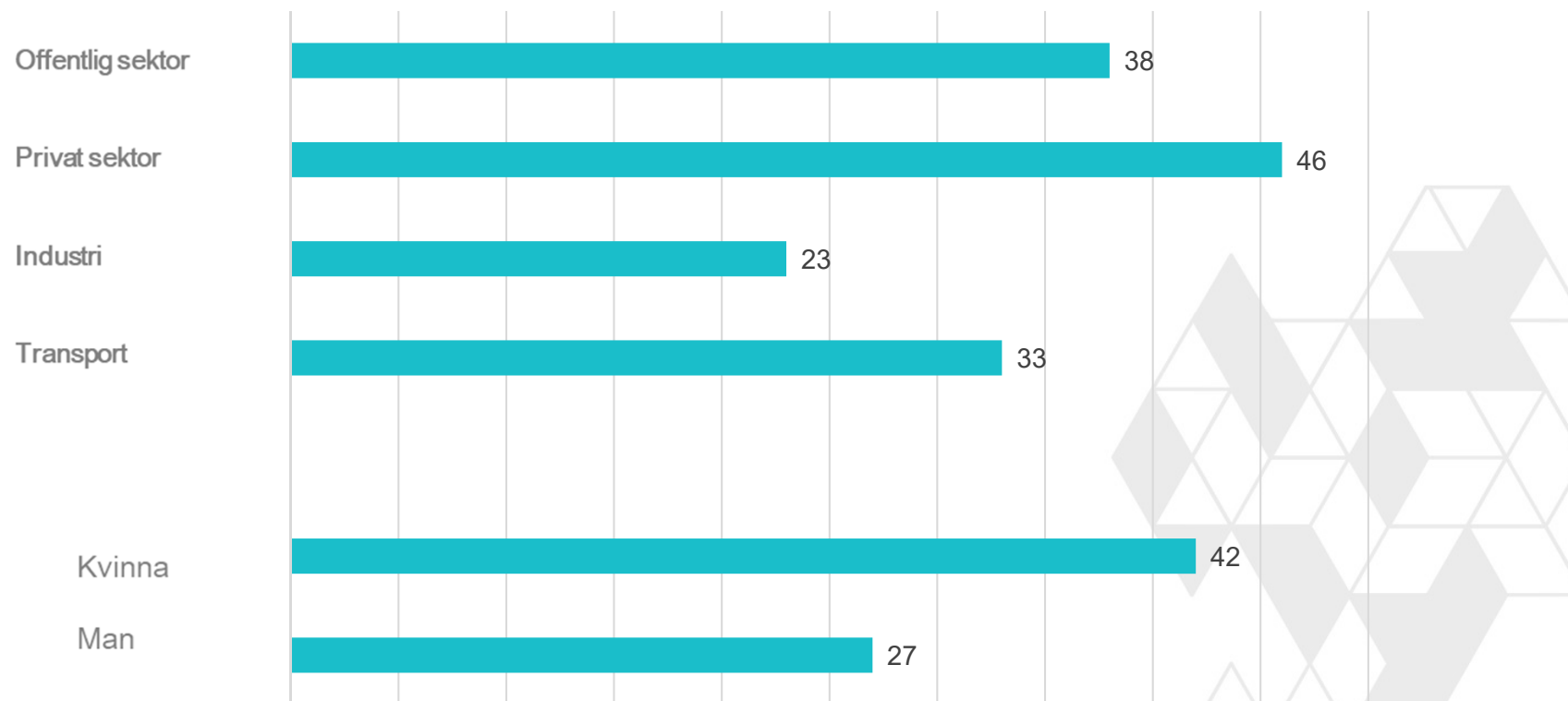
22.11.2019

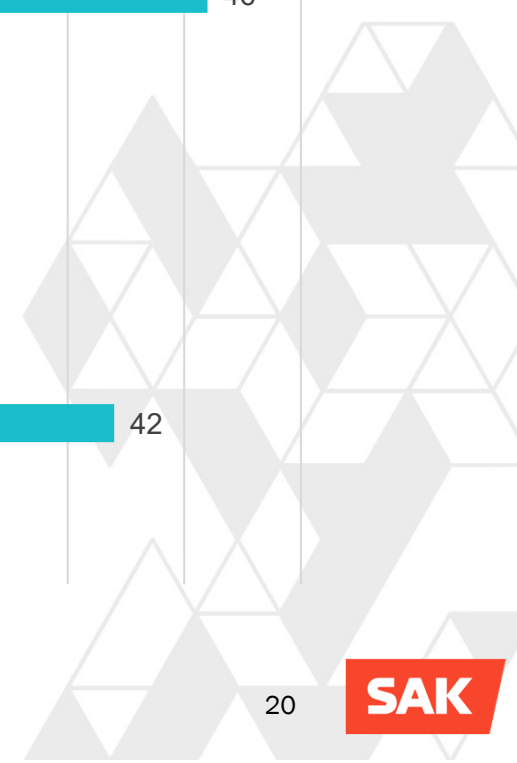
Vad tycker du om följande påstående? (%)

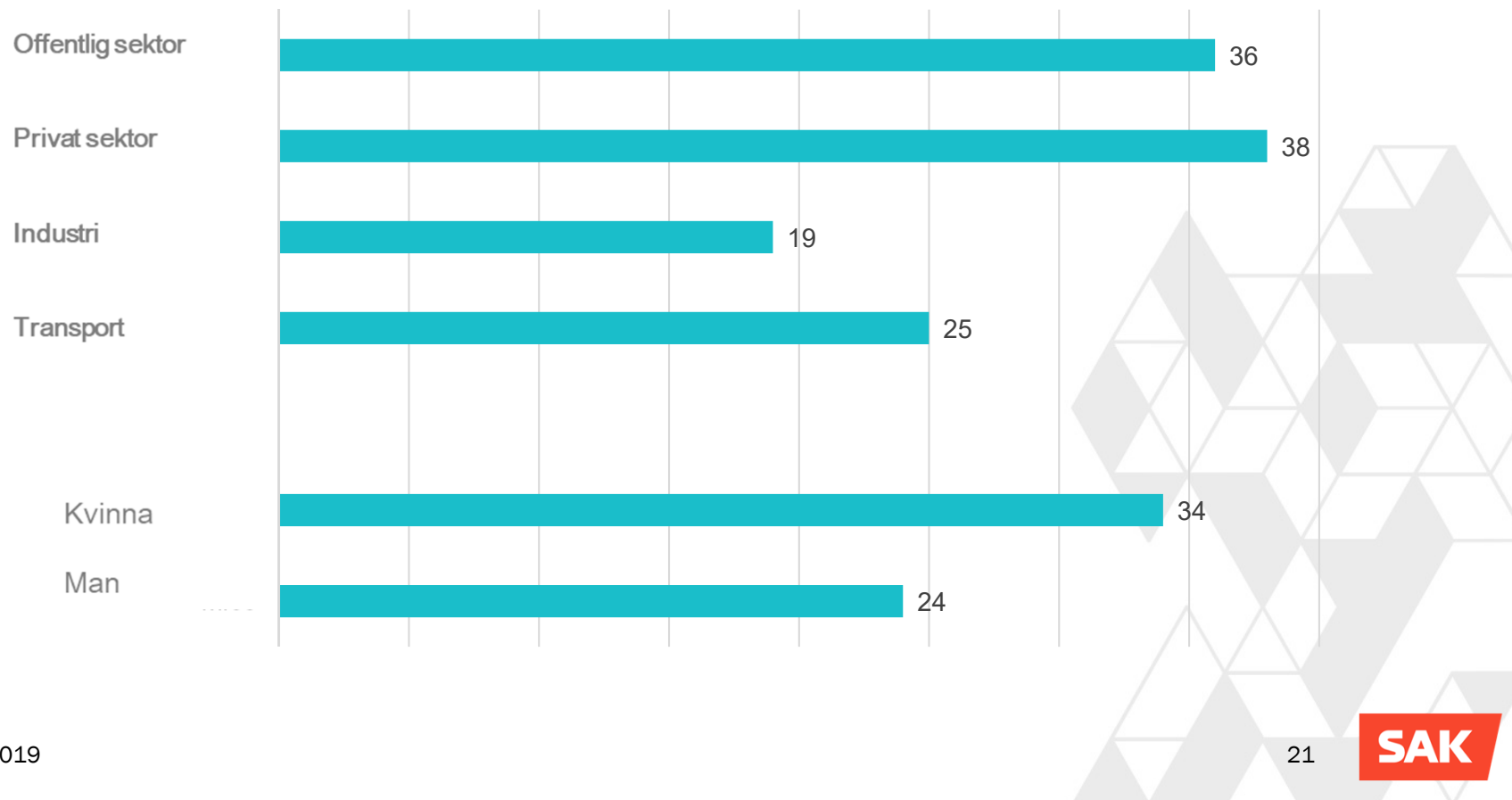
Helt enig med påståendet:
” Fackförbunden måste medverka i arbetet med att hejda klimatförändringarna.” (%)

22.11.2019

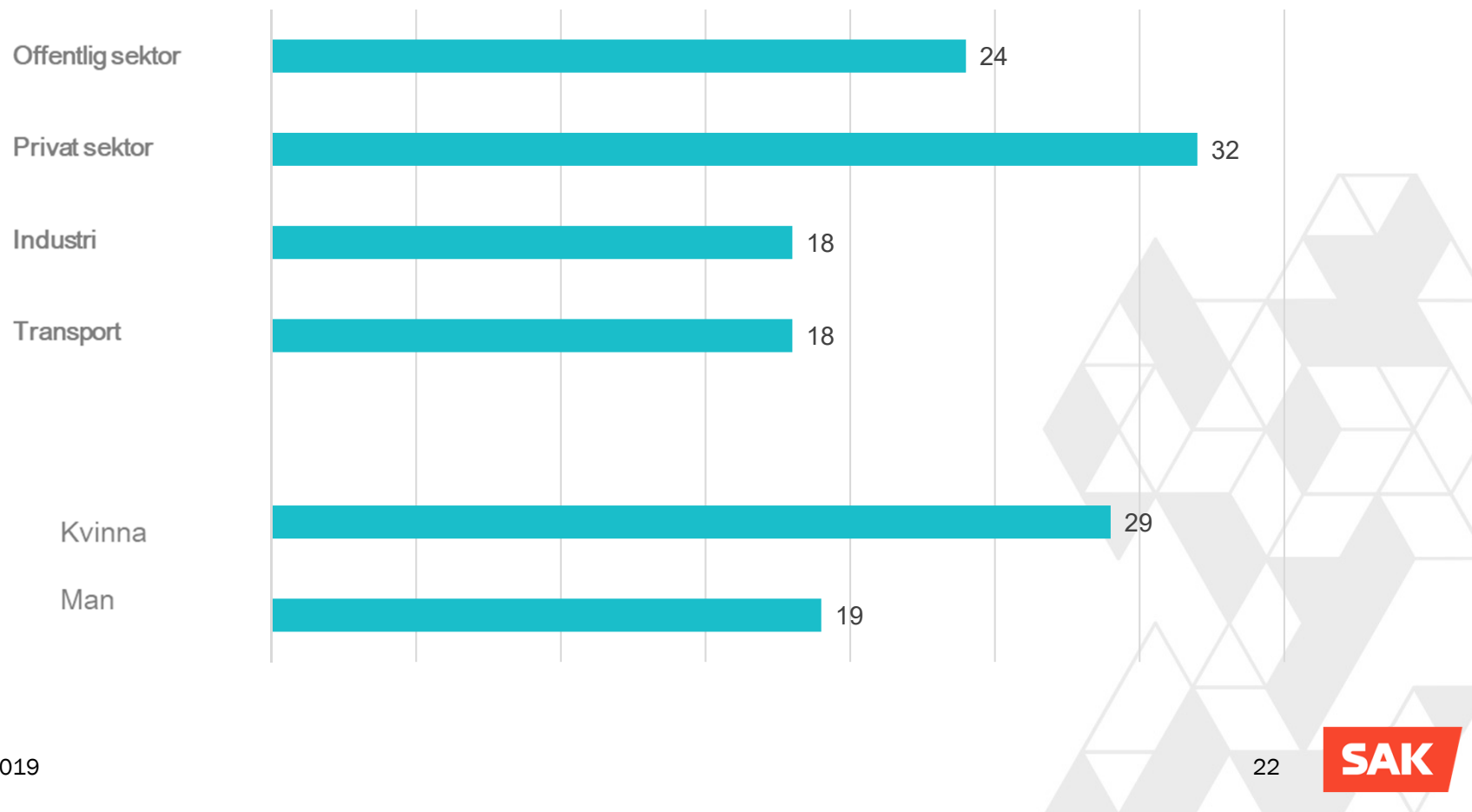
Helt enig med påståendet:
"Det är viktigt att agera för att hejda klimatförändringarna, även om det innebär omskolning till annat yrke." (%)

22.11.2019

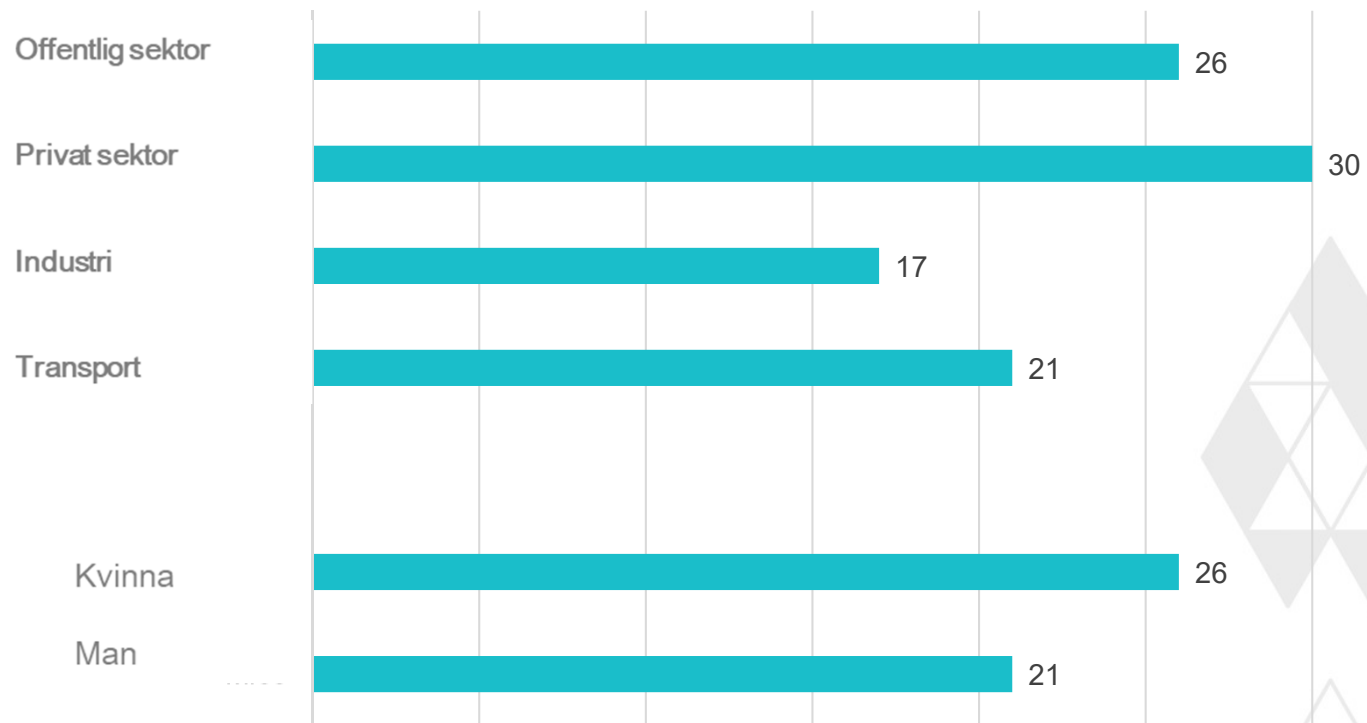

Helt enig med påståendet:
"Fackförbunden måste ordna utbildning i ekologiska frågor på arbetsplatsen." (%)

22.11.2019

Helt enig med påståendet:
"Investeringar i miljöarbete på arbetsplatsen är viktiga, även om det medför lägre löneökningar."
(%)

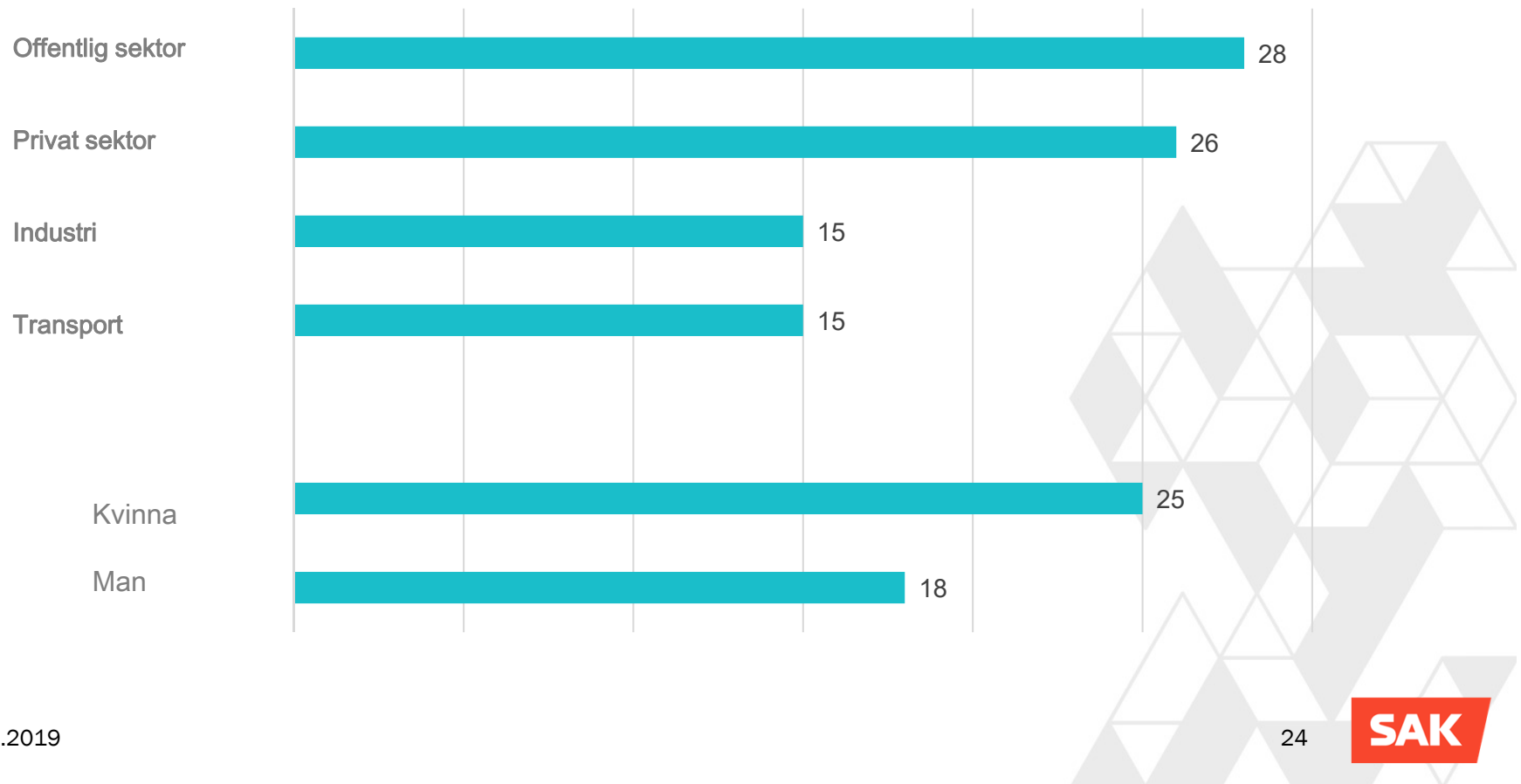

22.11.2019

Helt enig med påståendet:

”Klimatförändringarna måste hejdas, även om det medför färre jobb inom några områden.” (%)

dolli sien
mah suuk aika

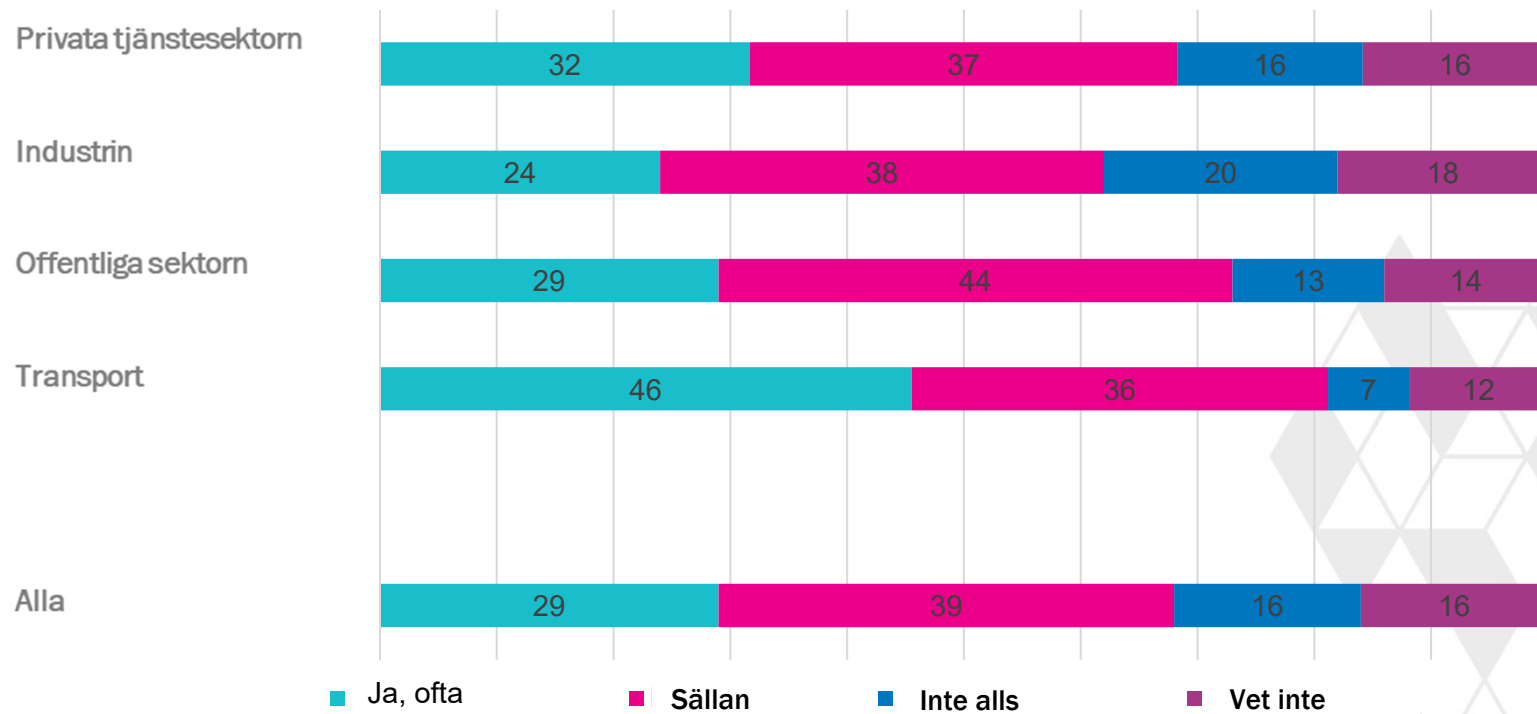
SAK

Hejda klimatförändringarna på LO-arbetsplatser

LO:s panel med förtroendevalda oktober 2019

Cirka = 883

Tar man hänsyn till klimatförändringarna och hur man kan hejda dem på er arbetsplats i verksamheten eller när man ska fatta beslut om produktion, tjänster?
(%)

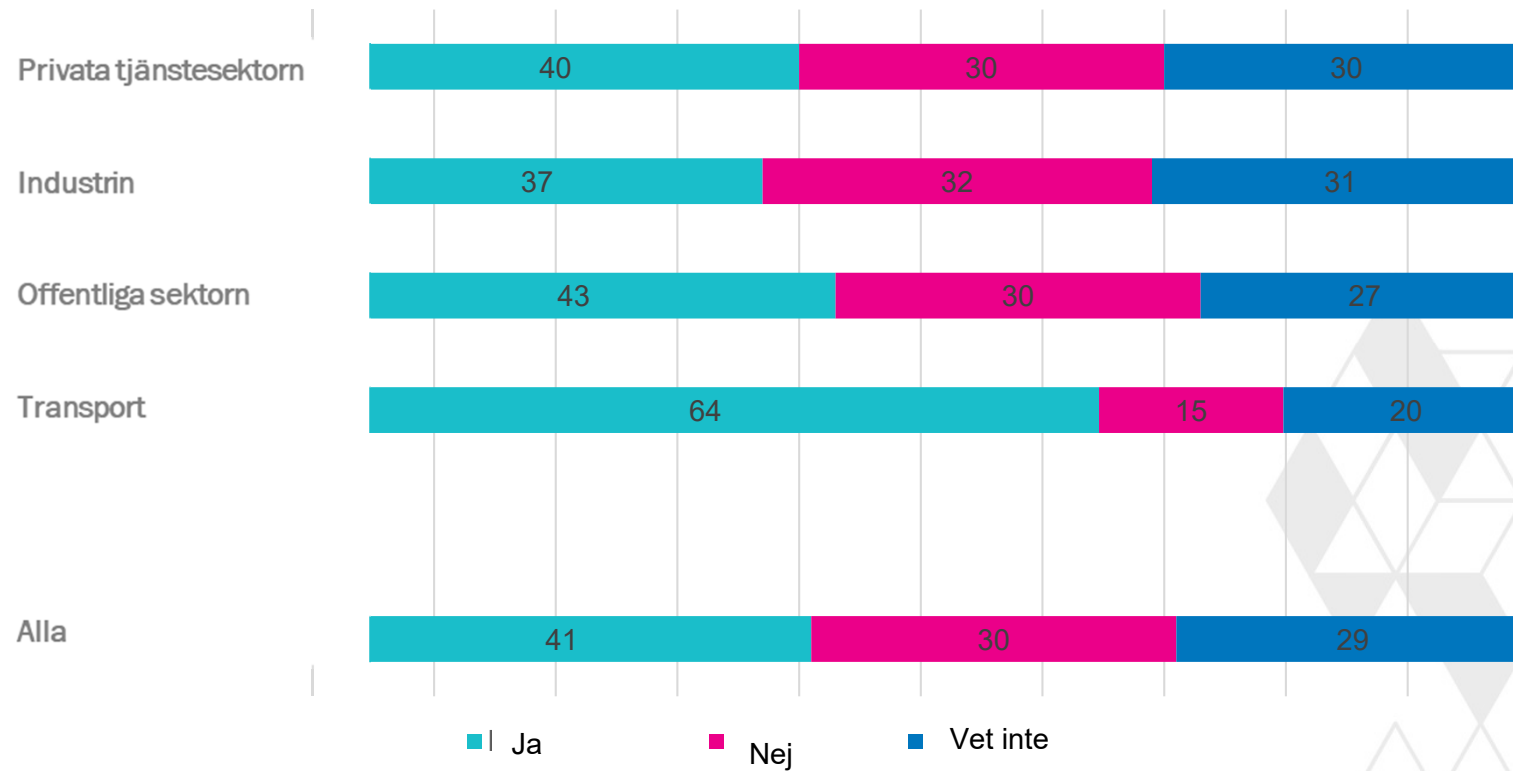

22.11.2019

26

SAK

Har man tagit hänsyn till klimatförändringen och klimatåtgärder i verksamhetsstrategin på ditt företag/din organisation? (%)

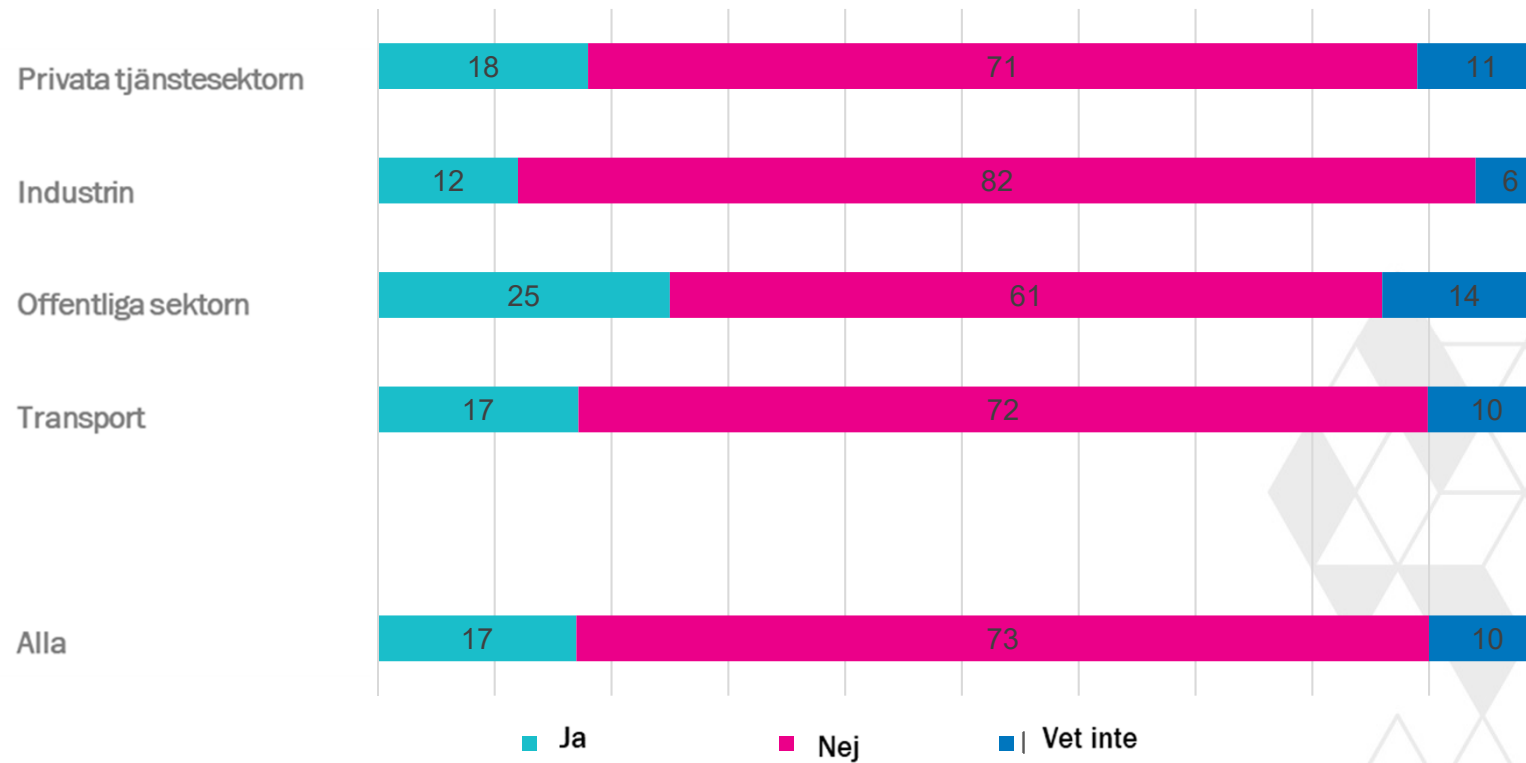

22.11.2019

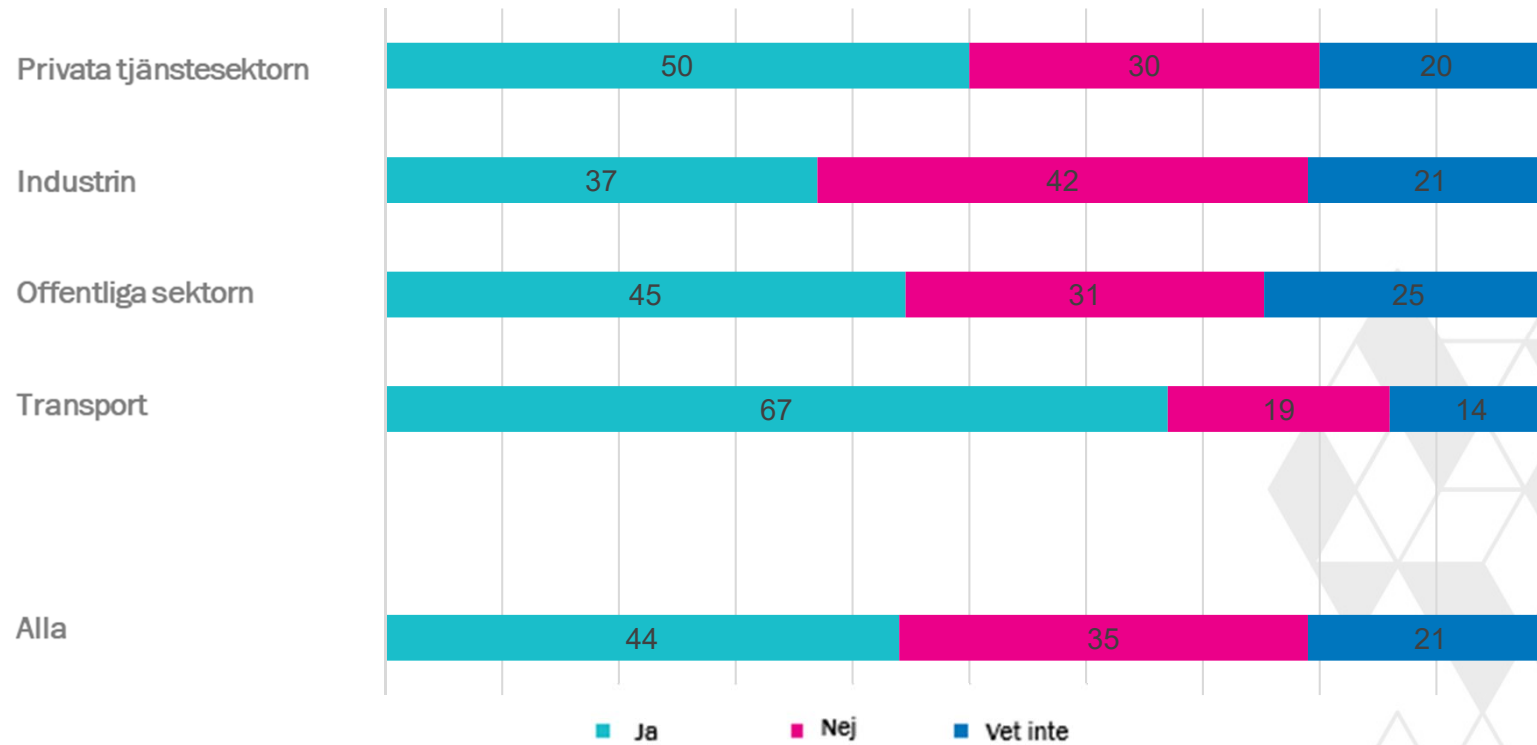
27

SAK

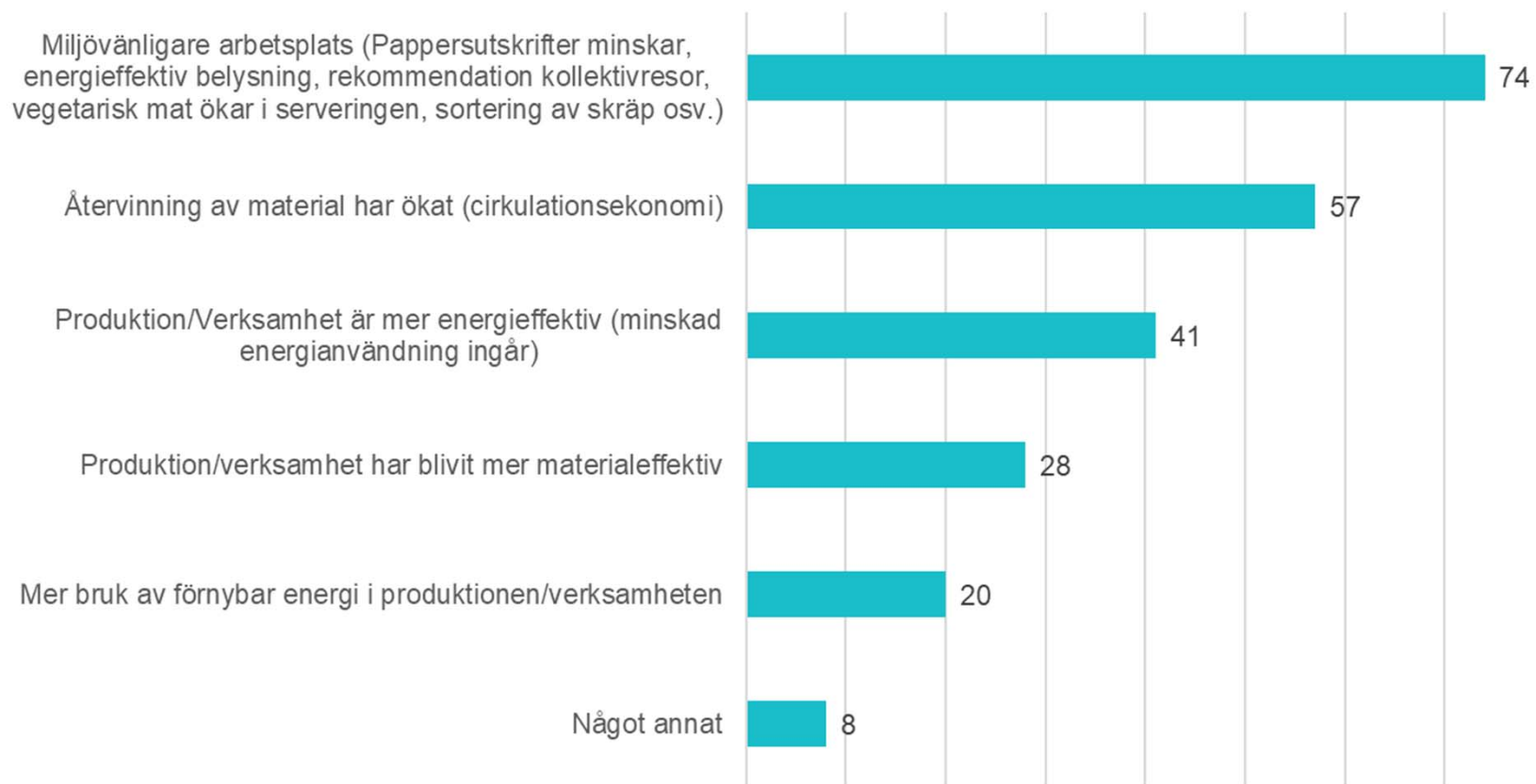
Har arbetsgivare och förtroendevalda diskuterat hur arbetsplatsen kan agera för att hejda klimatförändringarna? (%)

Har man vidtagit åtgärder för att hejda klimatförändringar på er arbetsplats de senaste två åren? (%)

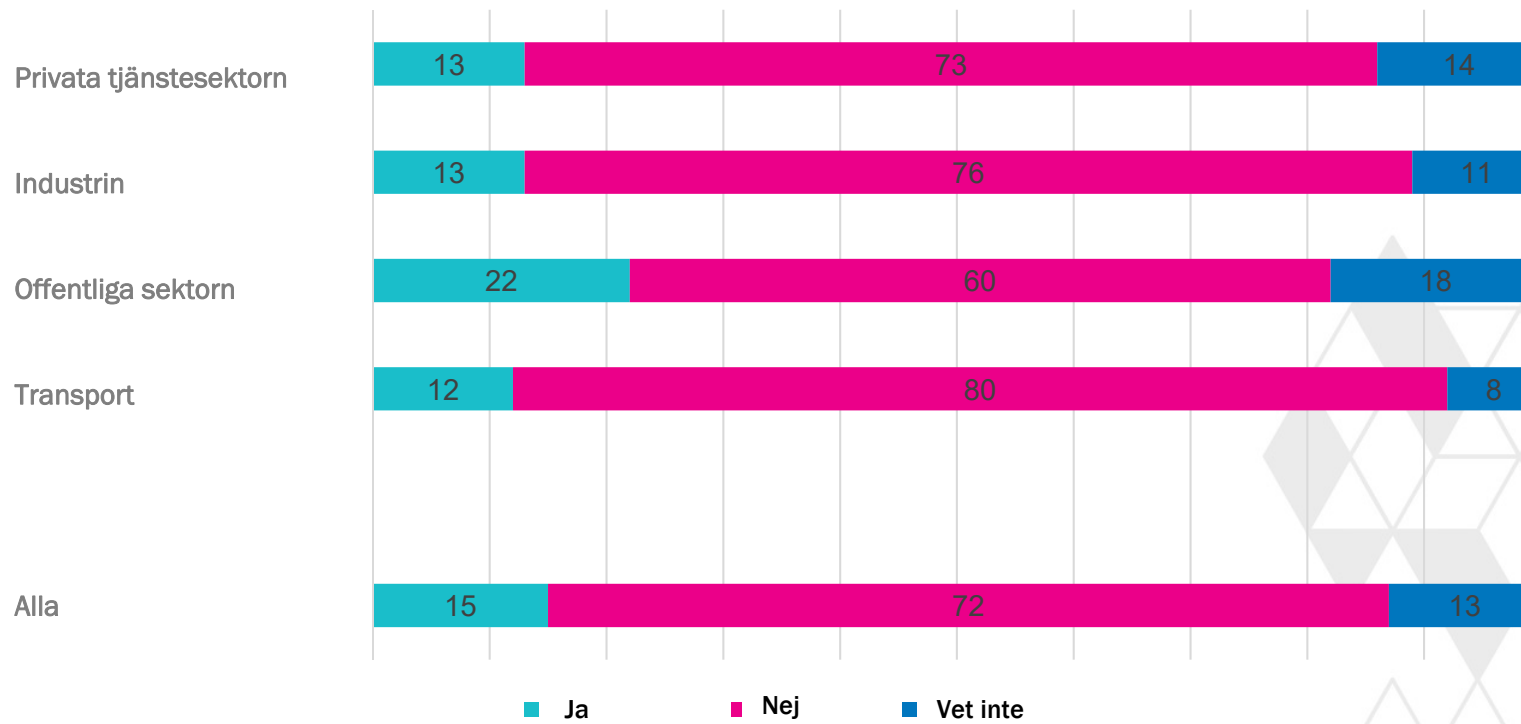

Vilka åtgärder görs för att hejda klimatförändringar på er arbetsplats?
(%, av svaranden, som har arbetsplats där åtgärder har gjorts, Antal = 386)

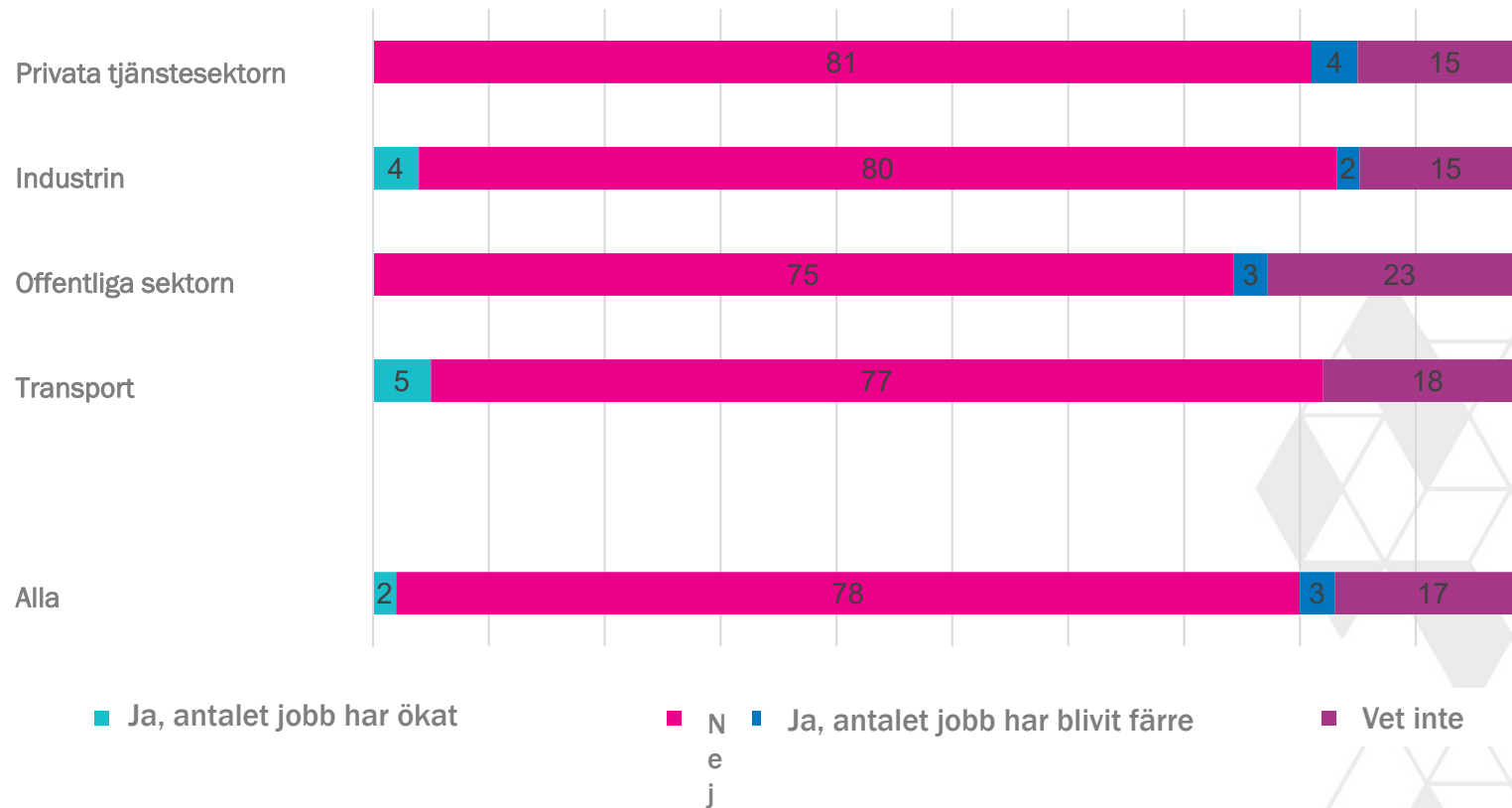

Har personal eller förtroendevalda deltagit i besluten som gäller arbetsplatsens miljöåtgärder?

(%, av svaranden på arbetsplatser som har gjort åtgärder, Antal =386)

Har åtgärder för att hejda klimatförändringar påverkat sysselsättningen på er arbetsplats?
(%, av svaranden på arbetsplatser som vidtagit åtgärder, Antal = 386)

22.11.2019

Genomföra en rättvis
omställning –
internationell
jämförelsestudie

dolli sien
mah suuk aika

SAK

Studiens syfte och genomförande

- Ta fram information som stöd för att implementera och förbereda Finlands klimatpolitik och dess främjande av social rättvisa
- Presentera LO:s konkreta förslag på hur man i Finland kan involvera arbetstagare bättre än idag när det gäller att planera och genomföra klimatpolitiken samt i arbetet med att utvärdera och följa upp målen.
- Ge bra exempel från Kanada och sådana europeiska länder (Nederländerna, Tyskland, Spanien, Frankrike och Skottland), där man redan implementerat rättvis omställning för arbetstagare.
- ✓ Rättvis omställning i lagstiftningen
- ✓ Trepårtssamarbete i klimatarbetsgrupper och i arbetsgrupper för rättvis omställning
- ✓ Åtgärder för rättvis omställning

LO:s politiska rekommendationer för rättvis omställning

- I Finland sker ingen torvutvinning såsom i Tyskland, Spanien eller Kanada förutom inom näringslivsproduktionen, där utsläppen måste minska. Åtgärder för rättvis omställning kan genomföras i Finland i första hand som anpassad politik. Exempel på åtgärder:
 - Uppdatera arbetstagarnas kompetens innan arbetsmetoder införs inom sektorer där klimatåtgärdernas negativa påverkan är som störst. Finansiering av stat och/eller arbetsgivare
 - Kontinuerlig kompetensutveckling för alla, rättvist fördelat och oberoende av vilken utbildningsnivå det gäller
 - Förbättrade ekonomiska villkor för arbetstagare vid omskolning
 - Öka finansiering för offentlig och privat undersöknings- utvecklings och innovationsverksamhet
 - Mer investeringar för en hållbar näringslivsstruktur.